

O novem ustnem skrajšanem postopku.

(Dalje.)

Glede stvarne kompetence zagovarjamo, naj se novi postopek razširi na vse pravde, pri katerih se stranki v to dogovorite, in obligatorno na vse pravde zaradi očetstva.

Ni ga v temeljnega razloga, kateri bi branil, priznati strankam za vse pravde pravico, katero imajo po § 5 malotnega postopka za pravde o svotah do 500 gld. Resnično je, kar je pl. Mende rekel pri posvetovanji o malotnem postopku v seji dne 20. marca 1873 v zbornici poslancev, da je za prosperiteto ustnega postopka največje važnosti zaupanje, katero si more pridobiti sodnik med narodom, — zaupanje je vera pravosodja. Sodnik, kateri si je pridobil zaupanje prebivalstva v tej meri, da mu drage volje prepušča svoje pravde v razsojo, ne opravlja le svojega posla lahko in v zadovoljstvo ljudstva, ampak to zaupanje ga tudi spodbuja, da se potrudi, ohraniti si ga.

Pravde zaradi očetstva prištevamo najpriprostejim. V teh pravadah je razsoja po svobodnem prepričanju najbolj potrebna ter bi imela najlepši vspeh. V nobeni drugi vrsti pravnih ni odvisna razsoja tolikokrat od priseg strank, nikjer drugod ni skušnjava, priseči po krivem, tako velika, rekli bi: naravna. Nikjer drugod se ne omaja v tolikej meri zaupanje v poštenost in človeško pravico.

Vsemu temu se ognemo, če dovolimo sodnikom soditi v takih pravnih po ustnej in živej, vpricho njih vrsecej se razpravi po svobodnem svojem prepričanji.

II. Razpravo v prvi instanci urejajo določila §§ 11.—16. načrta po skušenih načelih malotnega postopka z dne 27. aprila 1873., št. 66. d. z., §§ 9., 11.—73., 75., 76., 77., 83. in 86.

Pravda se dožene toraj tudi v novem postopku ustno in neposredno pred sodečim sodnikom (§§ 16. in 17. m. p.), dopustno je predrugačiti tožbo tudi proti volji toženčevej (§ 25.), združiti več pravnih predmetov, celo zahteve raznih oseb proti tistemu tožencu in obratno v vkupno razpravo (§ 24). Dokazi doženo se praviloma pred sodečim sodnikom, kateri jih presoja po svojem svobodnem prepričanji; posredstven dokaz (§ 34), notorieteta (§ 35) in zaslišanje strank za priče (§ 53—64) velja tudi v ustnem skrajšanem postopku, glavne prisege strank niso dopustne (§ 65). Vsa razprava je celota do proglašenja sodbe (§§ 66., 67.), vse, kar se pove pri razpravi, t. j. tudi pri ponujanji dokazov in pri dokazovanji, povedano je pravočasno, eventualna maksima neha povsem (§ 67.), ni posebne razprave o vgovorih ovirajočih pravdo (§ 30), dopustno je rešiti pravdo z zaporednimi sodbami glede posameznih zahtev (§ 76.).

V slučajih, glede katerih niso sprejeta določila malotnega postopka in ni določil v načrtu, vporabljeni je občna določila o pravnem postopku (§ 11. nač.).

Maloletni nimajo v novem postopku, — soglasno z določili drugih zakonov — jus standi in iudicio (§ 10. m. p.). Na novo je urejeno priznanje pravnih troškov, ravno tako pravni leki.

Določila malotnega postopka se dopolnjujejo glede postopka v prvi instanci z določili o vračanju pomanjkljivih vlog (§ 13. nač.) ter s primernim in tok pravde zelo pospešujočim, po konkurznem postopku posnetim določilom, naj si imenuje stranka, katera ne stanuje niti v okrožji sodnega dvora prve instance, v katerem se nahaja pravdo sodišče, v kraji sodiščevem stanujočega pooblaščenca za

dostavljanje. Če se temu ne pokori, smatrati so za stranke, katerim se sploh sme po pošti veljavno dostavljati, pisma dostavljena s tem, da so se izročila pošti (§ 14. nač.).

Prepovedano je objavljati izid tajno vršečih se razprav, (§ 15. nač.), kar je za take razprave povsem umestno, in kar pogrešamo v malotnem postopku. Glede razpravnega zapisnika je določeno (§ 16. nač.), naj se predlogi in izjave strank, katere so za razsojo pravde posebne važnosti, posvedočijo ob kratkem v zapisniku v obliki določeni od sodnika.

Za razpravo pred prvim sodnikom velja določilo § 9. m. p., da se smejo stranke pravdati osebno, ali pa po pooblaščenih, ki morajo praviloma biti moškega spola. To se nam ne zdi umestno. S tem se vnovič zmanjša število slučajev, v katerih morajo biti stranke zastopane po odvetnikih. Za skrajšani postopek — sedaj veljaven za take pravde — določuje § 9., da smejo le take stranke, katerim brani važni zadržek priti osebno k sodišči, pošiljati k razpravi pooblaščenca, kateri niso odvetniki. V tem oziru priporočamo sprejeti § 2. predloga dr. Sturm-a o nekaterih spremembah skrajšanega postopka, po katerem so v krajih, kjer sta vsaj dva odvetnika, pripuščeni pri razpravah kot pooblaščenca razun odvetnikov le rodbinski članovi, družbeniki ali prokuristi pravnih strank.

Ta omejitev v imenovanji pooblaščenecv opravičena je, kakor naglašša dr. Sturm utemeljevaje svoj predlog po pravici, z ozirom na pravosodje in pravilno razsojevanje posebno v ustnem postopku. Le pod tem uvetom bode sodnik dovršil razpravo hitro in pravilno, ter bodo imele stranke zagotovilo, da so zastopane vestno in dobro.

Dr. Sturm sicer oporeka temu, da bi bil za njegov predlog merodajen tudi ozir na gmotno stanje odvetnikov. Mi naglašamo vkljub temu tudi ta razlog. Vsak resen strokovnjak sprevidi veliko vrednost odvetnikov za pravno življenje in razvoj prava, nobeden ne misli, da bi jih bilo moč pogrešati. Če so pa odvetniki za pravosodje potrebni in koristni, ne sme vsak novi zakon zmanjševati njihovega zaslužka, sicer pospešuje država propad celega stanu, in zakonodajstvo spravljalo bi odvetnike tje, kamor naj ne zabredejo, kjer počne biti dvomljiva korist njihovega delovanja.

Hvala Bogu, nismo še tako daleč, pa o pravem času treba je skrbeti, da se to zabrani.

Omenjati je razun tega, da bode ustni postopek silil odvetnike, naj sami delajo, ker bodo morali pri takih pravnih osebno navzoči biti. Dragi pomožni uradniki, sedaj običajni bodo zginili, v korist pravosodju.

Drugi pomislek vsiluje se nam glede določila § 16. nač. o razpravnem zapisniku.

Določila § 77. m. p. o razpravnem zapisniku ostanejo veljavna, po § 16. nač. naj se pa tudi predlogi in izjave strank, katere so za razsojo pravde posebne važnosti, posvedočijo v zapisniku ob kratkem, kakor nareče sodnik. Zapisovati bode toraj treba v novem postopku več in določilo načrtovo je tako, da ga bodo razlagali in vporabljali kaj različno. Je-li to potrebno in koristno? Po našem mnenji ne.

V obrazložilnem poročilu k mal. postopku in pri razpravah o njem naglašal je pravosodni minister Glaser, da bode zapisovanje vničilo malotni postopek, če se vrši v večji meri, nego to določuje § 77. m. p. Zakonski načrt o novem ustnem postopku upira se deloma na drug temelj. Obširnejše zapisovanje razpravnih podatkov smatra potrebnim za pravilno razsojevanje. Da je to resnica, veljati mora tudi za pravde v malotnem postopku in preurediti je treba dotična zakonita določila. Po tem pa tudi ne zadostuje niti propis § 77. m. p. niti § 16. nač., ne sme se prepuščati previdnosti sodnikovi, naj posvedoči le to, kar on smatra zelo važnim za razsojo pravde, in naj stori to v obliki, katera njemu ugaja, ampak strankam se mora priznati pravica, zahtevati, naj se zapiše v zapisnik to ali ono, kar one smatrajo odločilnim za razsojo, in naj se zgodi to v obliki, katera se jim zdi za bran svojih pravic primerna. Dati se jim mora pravica, priznati pravo protokolovanje in odrekati to priznanje dokler ni vse in ni tako protokolovano, kot želijo. S tem pa se vrnemo tje, od koder smo prišli, k skrajšanemu postopku v sprideni njegovi obliki: pismenem postopku v obliki zapisnikov, kateri je skoraj izključljivo v rabi povsod, kjer zastopajo stranke odvetniki.

Nam se zdi, da je dolžnost zapisovanja že za malotni postopek preobširna.

Po § 77. m. p. št. 1.—7. naj se posvedoči v zapisniku — razun časa razprave i. t. d., ter vsega tega, kar je po §§ 9., 15., 23., 25., 48., 50., 52. in 62. zapisovati, — če se razprava v enem dnevu ne konča, po dotičnem predlogu ali uradoma po sodnikovi sprevidnosti, tudi tista izrecila strank, s katerimi se dolg ali nekaj dolga izrečno priznava in tako tudi ugovor, katerega toženec izrečno nasproti postavi tožbo podpirajočim trditvam.

Sodimo, da je to prav majhne vrednosti, da, to je zmotljiva in napačna koncesija protokolarnemu postopku, katerega hočemo odpraviti.

Stranke smejo do konca razprave, toraj tudi pri preloženi razpravi, navajati vse, kar se jim potrebno zdi. Svoje prejšnje izjave in priznanja smejo veljavno preklicati, da le razložijo zakaj. Kaj toraj koristi zapisovanje? Če vodi preloženo razpravo isti sodnik kot prvo, se ne bode oziral le na to, kar je v zapisniku, ampak sodnik podal bode poglavito iz spomina — in v podporo spomina si napravlja vsak vestni vodja ustne razprave belježke za se — posnetek prejšnje razprave, da mu bode moč nadaljevati.

Če pa vodi preloženo razpravo drugi sodnik, oziral se bode le na to, kar se je povedalo in zgodilo pred njim. Malo važnosti bode priznaval zapisovanju prvega sodnika, ker ta je narekoval zapisnik z ozirom na svoje nazore o važnosti posameznih okolnosti, on pa je morda drugih misli. Če izreče drugi sodnik sodbo na podlagi neprotokolovanih podatkov druge razprave, ki se menda ne zlagajo povsem s tem, kar je zapisal prvi sodnik, bode to motilo vsakogar, ki dobi spise v roke, očitalo se bode sodbi, da ni v soglasji s spisi.

Po načrtu naj se protokolovanje še razširi. Po § 16. naj se posvedočijo v zapisniku tudi predlogi in izrecila strank, katera so za razsojo posebne važnosti.

Poročilo vladino pravi, da je to potrebno, ker se dopuščajo pravni leki tudi in merito. To vtemeljevanje pa ni vtrjeno, ter ne zadostuje. Razširjanje zapisovanja je polo-

vičarstvo, katero ne bode imelo nič vspeha. To je koncepcija nasprotnikom ustnega postopka, ker se bojimo dosledno izvesti princip ustnosti in neposrednosti. Ozir na vzklicnega sodnika za določilo § 16. nač. merodajen biti ne more, ker se vrši pred vzklicnim sodiščem povsem nova ustna razprava o točkah, katere obsega vzklic (§ 23. nač.).

Sodnik zapisoval bode tudi vedno le to, kar je po njegovih nazorih o pravdi odločilno. Okolnosti, katere se mu po teh nazorih ne zde važne, mu vkljub predlogom strank ne bode treba zapisovati. Če pa se tega ne drži, mu ne preostaje, nego prepuščati strankam, zahtevajočim zapisovanje tega in onega, naj narekujejo same, ali pa poprositi jih, naj mu izročijo predloge zapisane, kajti težavno je upreti se koj s sodnikovo avtoritêto temu, da to, česar zapisovanje stranka zahteva, ni odločilno ali barem ni posebne važnosti. Zavračanje takih predlogov pa bode rodilo neznosno razmerje med sodnikom in strankami. Da bi to pospeševalo pravilno razsojevanje, ali pa bilo koristno za meritum pravde, ni moč spreviditi.

Za presojevanje sodbe pri višji instanci je drugo, namreč sodbeni razlogi, največje važnosti in v tem oziru je že prakcija malotnega postopka pomanjkljiva.

Propis § 72. m. p., ki bode veljaven tudi v novem postopku, ni v stanu primorati sodnikov, naj utemeljujejo svoje sodbe z razlogi tako, da je vsako zapisovanje izjav in predlogov strank odveč. Predpisano je namreč le, naj se v sodbenih razlogih ob kratkem pove, o čem se suče stvar, da je iz tega moč spoznati kaj je res judicata, in da sodnik s tem spričuje, da je prav posnel to, kar se je govorilo pred njim. V tem oziru želimo, naj se poostre zakonita določila.

Kako je treba sodbo racijonalno vtemeljiti v razlogih, to shaja iz pomena sodbenih razlogov in iz določila § 143. sodne instrukcije z dne 3. maja 1853., št. 81. d. z. Glasom tega paragrafa naj poročilo poročevalčevo, nadomestujočo razloge, popolnoma razjasni pravno razmerje strank, naj opravičuje razsodbo v vseh točkah po zakonu in naj razveljavi vse za nasprotno mnenje navedeno, če je tudi le navidezno opravičeno. Sodnik naj pove v

razlogih natanko, kaj se je trdilo, kaj priznalo, čemu je nasprotnik vgovarjal, zakaj smatra to in ono dokazanim, katero zakonito določilo vporablja na slučaj in zakaj to stori. Če bode sodnik tako ravnal, posvedočil bode vse, kar je važno, in kar ima načrt v mislih, v sodbenih razlogih. To zadostuje. Čemu še posebej zapisavati posamezne predloge in izjave strank? Stranke itak ne podpisujejo zapisnika, da bi potrdile s tem pravilno zapisovanje.

Spreten in vesten sodnik omenjal bode v sodbenih razlogih vse, kar je relevantno in vse, kar je za razsojo odločilno; slab in površen sodnik pa ne bode zadel pravega niti v razpravnem zapisniku niti v razlogih, posebno takrat ne, če zakon ne zahteva temeljitih in obširnih razlogov.

Mi smo tedaj mnenja, naj se opusti v § 16. nač. predpisano obširneje zapisovanje, ter nadomesti z natančnejimi propisi o sestavi sodbenih razlogov v navedenem zmislu. Pomanjkljivo utemeljevanje pa naj ustanovi — kot v § 281. št. 5. k. p. r. — ničnost, kar bi se doseglo s tem, da se št. 8. § 43. nač. glasi: „če je sodba v izreku in v razlogih tako pomanjkljiva, da je ni moč sigurno presojevati“.

(Dalje sledi.)

X.

Pravniški razgovori.

IV.

Kar sem nameraval povedati do sedaj, velja o obliki, v kateri naj slovenski pravniki pišemo in izražamo svoje misli. Znam, da nisem povedal nič novega; kajti stvar je tako naravna in sama ob sebi umevna, da je znana vsakemu razumniku. Vendar je potrebno zopet in zopet opominjati, da obrnemo vso pozornost na to, da dosežemo dovršeno in enotno pravniško pisavo. Težko to ne bode nikakor, ako sprejmemo načelo: čisti književni slovenščini umaknó naj se vse krajevne razlike. Rabijo naj se dosledno le splošno

priznani „termini tehnič“, in piše naj se kar le mogoče kratki, slovenščini edino prikladni zlog.

Jezikovno stran povdarjam toliko bolj, ker se ravno v tem oziru še vedno, skoraj pri vsaki priliki ugovarja, da slovenščina še nikakor ni sposobna za vspešno uradovanje; da je slovenščina n. pr. v zemljiški knjigi javnemu upu na kvar; da izrazov, katere rabi eno sodišče, ne ume drugo i. t. d.

Kakor so sicer jalovi taki in enaki ugovori, vendar zadnje imenovi žalibog ni popolnoma neopravičen; kajti čital sem v odlokih ali razsodbah tega ali onega sodišča izraze, katerih — odkritosrčno povem — nisem umel, temveč uganil njih pomen le iz vsebine! Da jih človek, kateri ni rodod Slovenec, ne ume, je naravno in ni se čuditi potem, ako on — ko vidi, da niti dvoje sodišč ne rabi enakih izrazov za iste pojme — ne veruje v sposobnost slovenščine za izraževanje pojmov pravne věde.

Toda, tukaj je slovenščina v istini čisto nedolžna; krivda zadeva le ona sodišča, oziroma njih pravnike, kateri se ali ne potrudijo, poiskati pravega slovenskega izraza, ali pa se nalašč poskušajo v kovanji brezpotrebnih izvirnih izrazov, akoravno jih ima slovenska terminologija že dovelj obče priznanih in dobrih, kateri bi vsled dosledne rabe tudi hitro dospeli do splošne veljave.

Treba je tedaj zopet in zopet opozarjati na to napako, katera ovira enotnost v pisavi in širi dvome o jezikovni sposobnosti.

Namen temu razgovoru ni, spraviti na dan vse enake napake, a za primer navajam nekatere najočividnejše nedoslednosti.

Odkar se tiskajo v uradnem oznanilnem delu lista „Laibacher Zeitung“ tudi oklici v slovenščini, grešilo se je čisto v tem oziru. Za besedo „edikt“ ne rabi niti dvoje sodišč enakega izraza, da! — niti eno in isto sodišče ni v tem oziru dosledno!

V št. 29. tekočega leta priobčuje sledeče izraze eno in isto sodišče: „oklic“, „razglas“, „objava“; drugo sodišče rabi zopet za to, kar izraža prvo z besedo „objava“, enkrat iz-

raz „oglas“, drugikrat pa „objava“; tretje sodišče pa rabi za eno in isto oznanilo enkrat „oklic“, drugikrat „naznanilo“.

Vsa ta oznanila zadevajo ali izvršilne zemljiščne dražbe, ali pa imenovanje skrbnika neznano kje bivajočim tožencem — in vendar toliko razlik, in to sedaj, ko imamo slovenske tiskovine!

Priznavam, da se da pravdati o tem, kaj se boljše glasi: „oklic“, „razglas“ ali „oglas“; toda tu ravno bodi načelo, da naj sodišče, oziroma pravnik ne določuje vsak za se in ne rabi izrazov po svojem mnenju. Uradne tiskovine rabijo dosledno: „oklic izvršilne (ne „izvršilne“, kakor pri naša vedno „Laib. Zeitung“) zemljiščne dražbe (št. 29. tiskovin), „oklic izvršilne dražbe premičnega blaga“ (št. 31. tiskovin). Misli naj se o vrednosti teh tiskovin kakor se že hoče; uradne so, za Slovence sploh namenjene in rabimo njihove izraze, ako niso absolutno zavrgljivi. Proti rabi izraza „oklic“ se ne more nič ugovarjati; ta izraz je stvari jako primeren in tudi narod ga dobro pozna, rabi naj se toraj brez izjeme in dosledno.

Tudi za „edikt“, s katerim se neznano kje bivajočemu tožencu naznani imenovanje skrbnika, rabijo uradne tiskovine „oklic“ (št. 8 tiskovin). Za druga razna naznanila naj se rabijo, ako hočejo, izrazi: „razglas“, „naznanilo“, „objava“ — kakor je tudi v nemščini več izrazov — vendar pa vsaj dosledno.

Opazoval sem tudi še večo nedoslednost: eno in isto sodišče podpisano je v enem in istem listu enkrat: „c. kr. okr. sodišče“, drugikrat pa: c. kr. okr. sodnija“; še več: oklic se pričinja: „c. kr. okrajna sodnija v N. naznanja . . .“ . . . končuje pa: c. kr. okr. sodišče v N.! — Kateri izraz je temu ali onemu sodišči bolj všeč, o tem zdaj ni več razgovora — ker se je v tiskovine sprejel izraz „sodišče“; tega toraj rabimo dosledno.

V „Slov. Pravniku“ letnik 1882., št. 2., stran 35., 37. in 40. rabi pisatelj v enem in istem spisu za nemški izraz „Entscheidungsgründe“ v prvi instanci „razlogi“, v drugi „dovodi“ v tretji pa „nagibi“; v spisu št. 3 stran 90., 91.

in 92. pa v prvi instanci: „razlogi“, v drugi „nagibi“ v tretji „dovodi“. Zakaj ima vsaka instanca za eno in isto reč svoj drugačni izraz, in tudi to ne dosledno, tega nisem mogel in ne morem uganiti. Tiskovine rabijo dosledno izraz, „razlogi“ in ta naj se rabi splošno, akoravno priznavam, da izraz „nagibi“ ni slab; pač pa nima izraz „dovodi“ nikakega pravega pomena.

Takih in enakih nedoslednosti mrgoli polno ne le po uradnih, ampak tudi po tiskanih slovenskih spisih. Da nanje opozarjam slovenske pravnike, naj se mi nikakor ne zameri, očitati nedoslednosti nočem nikomur, pač pa opominjati, naj se izvoli ozirati posebno na to stran našega delovanja in uradovanja; kajti le tedaj bodo utihnili in morali utihniti ugovori proti sposobnosti slovenščine za rabo v uradih, kadar bomo složni in dosledni v pisavi, kadar ne bode eno sodišče pisalo drugače, kakor drugo.

Dr. K.

D o p i s.

Iz Spodnjega Štajerja, mesca februarja 1888.

Dovolite gospod urednik, da v predmetu, ki je za nas strokovnjake silo važen, tu v obliki prostega dopisa izrečem svoje misli. Moj namen ni razpravljati celo vprašanje temeljito in — tako rekoč — sistematično, priobčiti mislim le svoje nazore iz praktičnega stališča.

Jaz in z menoj menda pač vsi pravniki pozdravljali smo z radostjo načrt o ustnem sumarnem postopku, ki ga je v spolnitev že davno storjene obljube predložila vlada zbornici državnih poslancev. S tem bi bil zopet storjen napredovalni korak, javno ustno postopanje z načelom proste ocene dokazov bode se zopet razširilo. Želim, da bi načrt kmalo postal veljavni zakon. Vendar pa ne morem prikrievati, da me vsebina načrtova ne navdaja s popolnim zadostenjem; naj mi bode toraj dovoljeno izraziti svoje pomisleke v kratkih potezah in s tem sprožiti daljno razpravo o njih.

Načrt določuje po svoji bistveni vsebini razširjenje malotnega postopka na pravdne reči, katerih predmet ne presega svote 500 gld.,

v brambo proti krivemu razsojevanju pa dopušča vzklic (apelacijo) in revizijo. Iz prva obžalujem da prenareja (reforma) ni popolna, da ne obsega celega procesualnega postopanja. Hočem vendar priznati, da so vlado zadržavale težkote, ki bi se morebiti vstavljale obširni prenareji, tudi to dam veljati, da parlamentarno razpravljanje ni uspešno velikemu reformatornemu delu, da taka podjetja često spodletijo ali se rešujejo le potom kompromisov na način, ki ni vseskozi zaželen. Vkljub temu pa nisem prepričan, da bi bile težave in ovire tako nepremagljive, kakor to trdé razložilne opombe, dodane vladinemu načrtu.

Posebno se moram protiviti določilu načrta, po katerem se veljava novega postopka krajevno utesnuje, tako da bi se le pri za mesta delegovanih okrajnih sodiščih uporabljal. Ta utesnitev se mi zdi povsem neutemeljena in neprimerna. To moje mnenje utrjevati je glavni smoter sledečih vrstic.

Da je stvarna omejitev novega postopka opravičena, ne bodem tajil. Malo da ne popolno pomanjkanje oblike pri razsojevanji v prvi instanciji ne dopušča, da bi se tudi važnejše pravde reševale po teh načelih. To pa nikakor ne velja za krajevno utesnitev.

Vladine opombe priznavajo, da je razširjanje javnega ustnega postopanja želja prebivalstva in da je bila poskušnja, storjena z malotnim postopkom, zelo uspešna. Da se je to spoznalo, pač ni trebalo 15 let; kajti že leta 1876. se je razširil malotni postopek na pravdne stvari do 50 gld.; bilo je toraj že tedaj vtrjeno mnenje, da se je ta postopek vrlo dobro obnesel, da se je prebivalstvu prikupil in da je tudi pravniško osebje popolnoma razumelo in na-se vzelo duh novega postopka. Ne zdi se mi tedaj umestno, še manj pa primerno, nekako zbadljivo izraziti se o sodniškem osebju glede vporabe malotnega postopka. Akoravno se najde sem ter tje kaka hiba, kaka nedoslednost, kaka zmota, to moramo mi praktiki vendar le spoznati, da je malotni postopek vse skozi v gajal potrebam in da je bilo njegovo izvrševanje povsem dobro. Motiti se pa zamore vsakdo, toraj tudi najbolj učeni, najbolj izurjeni pravnik Zaradi take zmote pa ne bode niti on niti ves stan zgubil svoje važnosti. Pravim toraj, da vladi pač ni bilo treba 12 let se obotavljati, je li ustno postopanje v civilnih pravadah želja prebivalstva, je li pravosodju koristno!

Vlada sama mora priznati, da civilni postopek silno potrebuje reforme, da se sedaj veljavni postopek ne vjema s terjatvami, ki so že zdavna pripoznate kot nujna potreba vspéšnemu pravosodju. Kdor

pa to priznava, temu mora tudi stališče v našem vprašanji biti popolnoma jasno. Iz prva ne zamorem prevideti, zakaj bi bilo prebivalstvo na deželi in kmetskega stanu izključeno od dobrote novega zakona. Po pravici vprašam, ali se sme to sploh zgoditi? Ugovarjalo se mi bode sicer — in ta ugovor najdem tudi v vladinih opombah — da se zamore omejiti reforma na okrožje delegovanih sodišč posebno radi tega, ker so se pokazale neprilichnosti sedanjega postopka posebno v mestih in v obsegu kupčije in obrta. Mar na deželi ni kupčije, ni obrta? Iz naših krajev omenim le mesta Maribor in Ptuj, ki bi ne bila deležna reformovanega postopka, akoravno je Maribor prav za prav edino večje trgovsko mesto spodnještajersko, akoravno ima tudi Ptuj precej trgovskega prometa. Nasprotno pa je tudi trditev, da imajo delegovana okrajna sodišča večinoma nekaki meščanski značaj (die Einzelgerichte . . . welche sich am Sitze der Gerichtshöfe erster Instanz . . . befinden und welche daher vorzugsweise einen städtischen Charakter an sich tragen), v protislovji z djanskimi razmerami. Vzemimo le nemeščanske dele vseh delegovanih sodišč na Štajerskem, Kranjskem, Koroškem, ter pač tudi v drugih kronovinah in priznali bomo, da nobeno sodišče nima čisto meščanskega značaja — če je sploh umestno pri sodiščih o takem značaju govoriti — ampak da je prebivalstvo z malimi izjemami po večini kmetskega stanu. Mislim pa, da ne bodem našel vgovora, ako trdim, da imajo vsi krogi prebivalstva pravico do poboljšanja procesualnih zakonov. Jaz mislim, da je ravno za sodišča na deželi želeli novi postopek. Na deželi namreč mora sodnik večinoma zastopati obe stranki, mora vsa zanikanja, vse ugovore, vse pravne in dejanske trditve vsprejemati v dolge suhoparne zapisnike. Koliko lažje bi mu bilo uradovanje, koliko hitreje bi se vršile pravde, ko bi smel sodnik, kateri itak več kot polovico vseh pravnih rešuje v malotnem postopku, vporabljal načela tega postopka za vse pravde do svote 500 gold., katerih število itak ni posebno visoko. Vsakemu praktiku je znano, kako znatno je uvedenje malotnega postopka razbremenilo sodišča. Zastanki (restancije) nerešenih pravnih so bili prej zmiraj veliki, pri nekaterih sodiščih šteli smo jih po stotinah in vendar ni bilo mogoče zmanjšati tega števila, ker so zmiraj nove pravde pritiskovale. Ko se je uvedel malotni postopek, zginili so malo da ne vsi zastanki; kajti zdaj ni trebalo zavoljo narmanjših zneskov vporabljal dolgotrajnega sumarnega (lucus a non lucendo) postopka. Razloga, ki ga navaja vlada v opra-

vičenje delovite (parcijalne) reforme, da bodo namreč imeli sodniki in odvetniki priložnost do povikšane delavnosti v novem postopku, da se bode tako pripravljala popolna reforma in zagotovil njen vspeh — tega razloga pač ne zamorem smatrati resnim. Mnenja, da se smejo vezbati sodniki in odvetniki za kako novo reformo, ki sluti kot neobhodno potrebna, potom delovitega uvedanja novega zakona, da bi toraj bil nek del prebivalstva, ki išče pri sodiščih svojo pravico, nekako corpus vile za nezrele poskuse nevezbanih pravnikov, pač ne bode nihče podpiral. Ako ta stanova ne bi bila zmožna služiti reformi, ki je že več kot dvajset let predmet podučevanja in prizadevanja, bi moral pač izreči, da sploh nista kos nalogi, katera jima je dana v državnem življenji. Tega pa nikakor ne morem trditi, marveč moram izreči, da sta svoji nalogi povsem kos in da je mogoče, tudi obstoječe nevažne nedostatke odpraviti. V vladinih trditvah najdem toraj izraz nezaupnosti*), ki ga naši sodniki in odvetniki nikakor ne zaslužijo. Ko bi se pa jaz vendar le motil, ko bi bile razmere resnično tako žalostne, tedaj bi pa bila tudi vsaka, še tako nezatna reforma odveč; potem bi se moralo skrbeti edino le za to, da se postavijo pravniški odgoji druge podloge, da se pride v okom takim obžalovanja vrednim nedostatom. Omenjeno dokazivanje se po mojem mnenji tudi suče v krivem krogu (circulus vitiosus). Ako je v resnici treba posebnega vezbanja za pravnike, potem ne umejem, kako je moč vtemeljiti mnenje, da tega vezbanja sodniki in odvetniki na deželi ne potrebujejo; kajti vladni nagibi sami priznavajo, da bode treba civilni postopek s časom popolnoma prestrojiti na podlagi ustnosti in javnosti. Sodnikom in odvetnikom bi se s takim ravnanjem pot iz dežele v mesto preprečila in vstvarili bi katogoriji sodnikov „prve“ in „druge“ vrste.

Navidezno tehtnej je drugi razlog, naveden v vladinih opombah za krajevno utesnitev, češ, da se mora gledati posebno na krajevno lego sodišč, poklicanih za razsojevanje v drugi instanciji, ter skrbeti za to, da bode strankam mogoče doseči jih brez posebnih težav in troškov.

Da je ta okolnost v resnici odločilna, je tudi vsa reforma nezivršljiva. Oddaljenje krajev, v katerih se nahajajo sodni dvori, po načrtu poklicani za razsojevanje kot sodišča druge stopinje, se tekom

*) Ne morem si kaj, da ne bi iz vladinih nagibov navedel sledeči stavek: „zumal es bei diesem Vorgange möglich erschien, im Rechtsmittelverfahren auch die Collegialgerichte mit den Grundsätzen des modernen Civilprocesses praktisch (!) allmählich (sic!) vertraut zu machen“.

časa ne bo zmanjšalo; nemogoče pa je povišati število sodnih dvorov do takega števila, da bi postalo oddaljenje naznatno. Povdarjati moram tu iz prva, da daljava sploh ni takošna, da bi zamogla opovirati komu brambo svoje pravice. Razven tega pa imamo važen dokaz, da stranke daljave nikakor ne čutijo kot kaki zadržek. Ta dokaz nam podaja vzklicni postopek pri pritožbah proti kazenskim sodbam okrajnih sodišč. Stranke v teh primerljajih potovanja v kraj sodnega dvora in ustno obravnavo pred tem dvorom nikakor ne občutijo kot kako posebno težavo. Iz lastne skušnje v svojem poslovanji lahko potrdim, da vé prebivalstvo jako dobro oceniti vrednost in prednost sedanjega postopka nasproti prejšnjemu. Strankam se ne studi daljnih potov, tudi jim ne gre za troške, ker vidijo, da jim je tudi priložnost dana, samim pred sodnikom boriti se za svojo pravico. In tako — o tem sem trdo prepričan — bode tudi prebivalstvo sodilo o novem vzklicnem postopku glede civilnih pravnih preprirov. Le eno bi se zamoglo vprašati: ne bode-li novi postopek delavnih moči pri vzklicnih sodiščih (sodnih dvorih I. stopinje) tako obremenil z delom, da ga ne bode moč premagati, ter da bodo nasledek tega le zopet dolgotrajne pravde in nakopičenje zastankov. Tudi tega se po mojem prepričanji ni treba bati. V dokaz bodem navedel nekaj statističnih podatkov iz poslovanja sodišč v okrožji celjskega, ljubljanskega in novomeškega sodnega dvora. Na razpolaganje imam uradne statistične podatke za leto 1884. Število pravn pri vseh okrajnih sodiščih bilo je

v okrožji celjskem . . .	2175,
v okrožji ljubljanskem .	1706,
v okrožji novomeškem .	<u>1266,</u>
Skupno .	5147.

V teh številkah so tudi vštete kontumacijske sodbe. Proti dotičnim sodbam se je vložila apelacija

v okrožji celjskem v . . .	464,
v okrožji ljubljanskem v	340,
v okrožji novomeškem v	<u>205,</u>

toraj skupno v 1009 primerljajih.

Število revizij pa je bilo 120 (oziroma 78 in 28) toraj skupno 219.

V gori navedenih številkah apelacij je pa zadržano primeroma znatno število sodb o takih pravnah, pri katerih se novo postopanje

ne bode vporabljal. Razun tega pa zamorem tudi po lastni skušnji trditi, da je le tretjina ali k večemu polovica pravnih, ki pridejo pred sodnika druge stopinje, bolj zamotane vsebine, ostali dve tretjini (oziroma polovica) ne prizadeva niti veliko dela, niti ne prouzročuje mnogo izgube na času.

Ker sem preverjen, da je naše sodniško osebje polno živega čuta za svoje dolžnosti, smelo trdim, da razširjenje novega postopka na vsa okrajna sodišča ne bi provzročilo nikakor znatnega obremenjenja sodnih dvorov prve stopinje in toraj tudi ne bi znatno uplivalo na državne troške za pravno upravo. Smešno se mi toraj zdi, kako zamorejo poslanci-strokovnjaki reč tako pretiravati, trdeč, da bode treba pomnožiti sodniško osebje za 500 pristavov pri okrajnih sodiščih in 100 sodnikov pri sodnih dvorih. Meni se je takoj misel vrnila, da jim reforme ni mar, da jo le tirjajo, da bi vladi nagajali in da se vstavljajo, ko vlada stopi na pot reform. Že zgoraj sem dokazal, da vvedenje novega postopka za okrajna sodišča ne bode obremenjenje, ampak olajšanje uradovanja. Pri sodnih dvorih pa bode tudi pomoči najti v tem, da se od nadsodiščevega osebja, kakor bode ravno nanesla potreba, prestavijo k sodnim dvorom prve stopinje posamezni sodniki za slučaj, ko bi novi postopek vendar le pri kakem sodnem dvoru prouzročil preobilo obteženje sodnega osebja.

Opozoriti moram tudi na to, da se je pri uvednji kazensko-pravnega reda iz leta 1873. mislilo, da bode trebalo znatnega povikšanja uradnega osebja pri sodnih dvorih. Ta zakon pomnožil je znatno delokrog teh sodišč. Postala so apelacijska sodišča za prestopke, in zgoraj navedeni trije sodni dvori imeli so leta 1883. (po uradnih statističnih izkazih) 715, oziroma 376 in 375 javnih vzklicnih razprav, in to število se je baje pomnožilo v poznejših letih. Razven tega so postavljeni sodni dvori kot preiskovalno sodišče za ves okrog, tudi razprave pred porotnim sodiščem provzročijo veliko več dela, in naposled pomnožil je novi postopek pri sodečih senatih število sodnikov na 4. In vendar ne bode nihče trdil, da je bilo treba pomnožiti osebje, ali da so sodni dvori znatno tako obremenjeni, da ne bi zadostili svojim opravilom.

Posebno pa moram povdarjati pomislek, ki se mi vedno vriva proti vladinemu načrtu, in to je, da bi se zopet pomnožila raznovrstnost postopkov ter žalila ravnopravnost. Stranke, ki so primorane iskati pravne pomoči pri sodiščih, ne bodo zamogle sprevideti, zakaj veljajo

pri tem okrajnem sodišči druga načela postopanja in dokazivanja, kakor pri drugem, zakaj je ta okrajni sodnik še vklenjen na prokrustovo postelj dokaznih pravil, nasprotno pa sodnik v kraji, le za nekoliko ur oddaljenem, prost teh sitnih spon, ter se zamore pri svojih sodbah potom proste ocene dokazov približati objektivni resnici. Ker imamo itak zadosti vrst postopkov ni umestno vstvarjati še nove raznovrstnosti.*)

Sklepam svoj dopis z željo, naj se prenaredi načrt v zmislu, katerega sem zagovarjal, da se bliža s tem zakonom naša justična uprava za zdatni korak svojemu smotru: uvêdenju splošnega javnega ustnega postopka za civilne pravde. Da mi je dopis nekako prenarasel, mi ne smete šteti v zlo, kajti česar je polno sreč, rado vskipi.

G.

Pravosodje.

a) Zvršilno prisoditi je moč tudi terjatev zvršenca do zvršitelja (J. M. V. Bl. 1888, stran 39 priloge)

Zvršitelju Janezu A. se je v izterjanje njegove 65 gld. znašajoče terjatve, brezvarno prej pridobljenim pravicam zvršilno prisodila terjatev 75 gld. 42 kr., katero je imel zvršenec Anton B. glasom nekega sodnega odloka zarad troškov proti zvršitelju Janezu A.

Rekurzu, katerega je zoper ta odlok vložil Anton B., vgodilo je nadsodišče, ter spremenivši odlok prvega sodnika, zavrnilo prošnjo

---

*) Moj dopis je bil že končan, ko mi je prišla tretja številka „Pravnika“ v roke, v katerem najdem začetek obširne razprave o novem načrtu. Pisatelj nekako posebno poudarja, da mu krajevna omejitev ugaja. Vzroki za to trditev se mi ne dozdevajo umestni. Pisatelj trdi, da je treba pripravnice, in da si zamore mladi naraščaj v mestih ložje razširjati svojo pravniško znanje. Ko bi bile tudi razmere djansko take, kaj bi sledilo iz tega? Po mojem mnenju edino le to, da je treba na deželi nastavljati sodnikom le najizvrstniše, najbolj izvežbane pravnike, kajti le taki bodo svoji nalogi kos; nasprotno bi pa za mesta zadostovalo osobje manjše vrednosti, kajti v mestih imajo pravniki itak dovolj prilike poučevati se za vsak slučaj. Pisatelj pa ne pride do tega zaključka, ampak le nekako strogo sodi o delovanju sodnikov „na deželi“. Nočem več o tem govoriti, kajti uriva se mi citat iz Demostenovega govora o vencu: *οὐ βούλομαι δὲ δυνεχερῆς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου.*

Janeza A. za izvršilno prisojilo terjatve 75 gl. 42 kr., ker iz določil §§ 314, 316, 317 in 318. o. s. r. nedvomno shaja, da more izvršitelj le take terjatve v izvršilo vzeti, katere ima izvršeneec do tretjih oseb; nadalje, ker je izvršilu zaradi denarne terjatve edino le namen: dobiti plačilo, če se enake in plačljive terjatve snidejo, pa že po zakonu plačilo sledi (§ 1438. o. d. z.), ker se take terjatve medsebojno obotajo.

Najvišje sodišče je z naredbo z dne 8. februarja 1888, št. 1568, revizijskemu rekurzu izvršitelja ugodilo ter, spremenivši odločbo nadsodišča, razsodilo kakor prvi sodnik, ker okolnost, da je izvršitelj dolžan plačati terjatev, za katere prisojilo prosi, ne ovira izvršila v njo. Kompenzabiliteta te terjatve z večjo terjatvo, katero ima izvršitelj proti izvršeneu, nikakor ne ovira zahtevanega izvršilnega prisojila, da, brez nje niti ne bi bilo moč tem potom poravnati terjatev izvršiteljevo. Konečno ne brani niti razlika pravnih podlag, na katere se opirate terjatvi strank, niti katero drugo zakonito določilo, potom izvršilnega prisojila uveljaviti določilo § 1445. o. d. z.

Zajedno je najvišje sodišče sklenilo v „Spruchrepertorium“ vpisati stavek, ki stoji na čelu teh vrstic.

S tem je popustilo najvišje sodišče, mislimo da povsem opravičeno, dosedanje nasprotno prakso.

---

b) Dediči po zakonu ne morejo terjati v § 1253. o. d. z. omenjene četrtine in natura.

V ženitveni in dedinski pogodbi med Janezom M. in Marijo N. z dne 5. junija 1842. določilo se je glede nasledstva v § 2. črka e sledeče: „če ob času smrti enega izmed pogodnikov ne bode otrok, je preživeči popolni dedič cele zapuščine z edino omejitvijo § 1253. o. d. z. Če žive takrat otroki iz te ženitve, naj nastopi nasledstvo po zakonu; opomni se le še, da ima vdova za slučaj, da pri moževi smrti nobeden izmed dedičev ni najmanjše 10 let star, pravico, prevzeti vsa v zapuščino spadajoča zemljišča in natura ter otrokom izplačati njih deleže po sodnej cenitvi“.

Janez M. ni zapustil otrok, vsled česar se je za četrtino oglašilo petero sorodnikov, zahtevajočih to četrtino in natura. medtem ko

je vdova, upiraje se na omenjeno določilo dedinske pogodbe, reklamovala za se pravico, prevzeti vso zapuščino in natura in izplačati sorodnikom zapustnikovim njih deleže v gotovini. Zapuščinsko sodišče napotilo je vdovo s to zahtevo na redno pravdo.

Tožbeno zahtevo, merečo na priznanje te pravice, je deželno sodišče ljubljansko zavrnilo iz sledečih

r a z l o g o v :

V tem slučaju treba le razlagati določila § 2. črka e dedinske pogodbe, sklenjene med Janezom M. in Marijo M. dne 4. junija 1840. Tožnica trdi, da glasom te pogodbe, da-si je Janez M. brez oporoke umrl, dediči njegovi ne morejo zahtevati po § 1253. o. d. z. pripadajoče jim četrtine in natura ampak se morajo zadovoljevati z cenilno vrednostjo, katero jim ponuja ona. Toženci temu vgovarjajo. Po mnenji tožničinem vporabljeni je določilo pogodbe tudi v tem slučaju, ko je umrl Janez M., ne zapustivši zakonskih otrok, ker je smatrati vso pogodbo za celoto, sicer bi bilo stališče tožničino, če ni zakonskih otrok, manj ugodno, kot če so taki otroki, česar pogodnika gotovo nista nameravala.

Določilo pogodbe, na katero se stranki sklicujete, zadržuje dvoje različnih določil, ki ne morete veljati istodobno. V pogodbi je določeno kaj se zgodi, če umre eden pogodnikov, ne zapustivši otrok, drugo določilo pa velja za slučaj, da zapusti otroke. Za prvi slučaj pogojeno je dedno pravo preživečega do $\frac{3}{4}$ zapuščine, $\frac{1}{4}$ pridržana je prostemu razpolaganju zapustnikovemu. Za drugi slučaj pa je pogojeno vdovi volilo: prevzeti vso zapuščino in natura ter izplačati deleže otrokom, če noben dedič niti 10. leta dosegel ni.

Da pomenite tukaj besedi „otrok“ in „dedič“ tisto, o tem ni moč dvomiti, ker če zapusti umrli otroke, o drugih dedičih po zakonu itak govora ni.

Da to volilo ne velja tudi v prvem zgoraj omenjenem slučaju, sledi že iz tega, da zapustnik sklepa je pogodbo ni mogel razpolagati čez več nego $\frac{3}{4}$ svoje zapuščine (§ 1253 o. d. z.) in tega tudi ni nameraval. Pravica razpolagati z ostalo četrtino bila je pridržana zapustniku in je prešla na njegove dediče po zakonu (§§ 531. in 532. o. d. z.) vsled česar jim ne treba, zadovoljevati se z vrednostjo te

četrtnine, ker je bilo tudi zapustniku mogoče razpolagati z njeno bitnostjo, ne samo z vrednostjo.

Vsled apelacije tožnice je nadsodišče graško (dne 6. julija 1887., št. 7160.) sodbo prvega sodnika spremenilo in tožbeni zahtevi povsem ugodilo.

Razlogi:

Prvi sodnik tolmači drugi odstavek lit. e.) dedinske pogodbe takó, da ima v njem obseženo opravičenje vdovino, po kojem sme ta prevzeti zapuščinsko posestvo in natura, svojo veljavo sploh le za slučaj, ako bi bilo kaj otrok, ko bi pa ženin umrl brez otrok, smatrati je (napominani odstavek) neobstoječim.

Temu nazoru pa ni možno pritrditi.

Že slovnično razlaganje ne izključuje vporabe končne določbe drugega odstavka gledé vdovine pravice, da sme prevzeti vse in natura, pričenjajočega se z besedami: „opomni se le še, da . . .“, na oba v tem odstavku obravnavana slučaja, kajti nevesta učaka lahko smrt svojega ženina, naj sta že imela otroke ali ne.

Ako pa se vzame v poštev logično tolmačenje in poišče ženinov oziroma zapustnikov namen, pokaže se jasno, da je hotel ženin dati vdovi, ko bi ga preživela, pravico, vsled koje bi smela in natura prevzeti zapuščinska posestva brez razložka, ali je kaj otrok ali nič, edino le z omejitvijo v slučaji eksistence desetletnega otroka-dediča.

Ta namen sklepati se mora že iz tega, da se v uvodu drugega odstavka dedinske pogodbe določujejo posestva kot zaženiło za nevestino doto, kakor tudi iz odstavka: „naj je, če ob času smrti enega izmed pogodnikov ne bode otrok, preživeči popolni dedič cele zapuščine z edino omejitvijo § 1253. o. d. z.“

Izraz „popolni dedič“ sicer nima pravnega smisla, toda opravičen je sklep, da je ženin, oziroma zapustnik s tem hotel označiti polno pravico razpolaganja s stvarino dednega posestva. Konečno pa bi bilo tudi protislovno, misliti, da bi smela preživeča vdova in natura prevzeti posestva, ko bi bilo kaj otrok-dedičev, da je pa hotel zapustnik, ko bi teh ne bilo in bi vdova morala deliti dedščino s stranskimi sorodniki, vzeti jej to pravico.

Revizijo tožencev je najviše sodišče zavrnilo in potrdilo sodbo nadsodišča (sodba z dne 23. novembra 1887, št. 10496) iz sledečih

razlogov:

Sodba nadsodišča potrdila se je z ozirom na njene razloge, ki so popolnoma primerni sodnim spisom in pravilom tolmačenja §§ 914. in 6. o. d. z. Tem je le še dostaviti, da se je v pogodbi A ad I. določilo za slučaj, ko bi eden izmed pogodbenikov umrl brez otrok, ne kakor je to mislil prvi sodnik, pogodbeno dedno pravo treh četrtink zapuščine s pridržkom četrtega dela za prosto razpolaganje zapustnikovo, marveč le, naj bo preživeči popolni dedič cele zapuščine z edino omejitvijo § 1253. o. d. z., in da je tudi takrat ta zakonita določba izvršena, ako dobijo dediči po zakonu le vrednost čiste četrtinke skupne zapuščine, ter da je bil tedaj zapustnik gotovo opravičen določiti na korist svoji soprogi v ženitnem pismu, da sme prevzeti in natura celo zapuščino.

c) V § 68. k. z. imenovane osebe, katere vkupno opravljajo službo, ne morejo se zakriviti med seboj prestopka po § 312. k. z.

Sodni zdravnik Janez A. ovadil je svojega kolego Antona B. zaradi razžaljenja časti v smislu § 496. k. z. Omenjena zdravnika bila sta od okr. sodišča v X-u povabljeni, naj prideta kot zvedenca k razparanju nakega ubitega v T. V ta namen peljali so se: sodnik, zapisnikar in oba zvedenca iz X-a po železnici v bližnjo postajo U., od koder so bili namenjeni v T. Na kolodvoru v U. vprašal je sodnik zvedenca Antona B. ima li pri sebi potrebno orodje za razparanje trupla. Anton B. je to zanikal, češ, da on ne bode razparal. Na to se oglasi drugi zvedenec Janez A., pravi, da je on predstojnik Antona B. ter mu očita, da se je zakrivil zoper svoje dolžnosti, na kar zavrne Anton B. „vi mi nimate ničesar ukazati, vi ste d . . . , d . . . ste“. Zraven Janeza A. tožil je tudi državnega pravdnikštva opravitelj zaradi prestopka po § 312. k. z.

Sodnik je Antona B. obtožbe zaradi prestopka v smislu § 312. k. z. oprostil, obsodil pa ga je zaradi prestopka po § 496. k. z. iz sledečih

razlogov:

Obtoženec prizna in priče potrdijo, da je v ovadbi omenjene besede govoril. Ni potrebno preiskovati, spadajo li zdravniki, katere

je sodnik poklical kot zvedence k razparanji, med osebe v § 68. k. z. imenovane. Tudi ni treba, raziskovati, kateri izmed zdravnikov je imel dolžnost razparati. To zaradi tega ni potrebno, ker ob času djanja Janez A. še ni izvrševal sodnega povelja (§ 312. k. z.). Uradno poslovanje zvedencev prične še le takrat, ko jih je preiskovalni sodnik opomnil svetosti njihove prisege (§ 121. k. p. r.). To se v tem slučaju še ni zgodilo toraj tudi Janez A. še ni svoje službe opravljal in vsled tega ni objektivnih znakov v § 312. k. z. označenega prestopka. Besede, katere je rabil Anton B., pa so vsakako psovke in je zaradi tega obsodba po § 496. k. z. vtemeljena.

Vzklic državnega pravdnštva opravitelja je deželno sodišče ljubljansko s sodbo z dne 13. januarja 1888. št. 625. kot nevtemeljen zavrnilo.

Razlogi.

Prvi sodnik oprostil je obtoženca obtožbe zaradi prestopka po § 312. k. z. in ga je krivim spoznal prestopka zoper varnost časti po § 496. k. z. Ker je moči oprostiti le od obtožbe zaradi djanja in oprostitev od kvalifikacije ni dopustna, vpirati se more vzklic opravitelja državnega pravdnštva le na ničnostni razlog § 281. št. 10. k. p. r., da je namreč sodnik djanje, katerega se tiče razsodba, po krivem razlaganju zakona djral pod kazenski zakon, kateri se ne more nanj obračati. Ta pritožba pa ni vtemeljena. Vzkliceno sodišče pritrjuje prvemu sodniku, da so besede, katere je Anton B. rabil proti Janezu A. razaljive, razlogom prvega sodnika, vsled katerih je djanje značil kot prestopok po § 496. k. z. mesto po § 312. k. z., pa ne more pritrđiti. Prvi sodnik pravi, da razželjeni ob času djanja še ni izvrševal sodnega povelja, marveč prične službeno njegovo opravilo še le po opominu v zmislu § 121. k. p. r. To pa je krivo. Sodna komisija začne izvrševati dano njej povelje v trenutku, ko se ad hoc konstituvira, ker s tem prične opravljati svojo službo. V tem slučaju konstituvirala se je komisija na kolodvoru v U., ko so se sišli vsi njeni člani. Dokaz tomu je tudi to, da je Janez A. kot prvi zdravnik komisije izvrševaje svoj uradni posel vprašal drugega zdravnika Antona B., ima li za obdukcijo potrebno orodje pri sebi. Obtoženec izustil je toraj razžaljive besede, ko je Janez A. že izvrševal sodno povelje. Toda tudi obtoženec bil je v tem trenutku oseba, kot jih našteva § 68. k. z. Preden se reši vprašanje, je-li sodba prvega sodnika nična zaradi ničnostnega razloga § 281. št. 10. k. p. r., treba

rešiti drugo vprašanje, ali je imeti osebe, vkupno izvršujoče isto povelje gosposke, tudi medseobno za osebe v § 68. k. z. v misel vzete. To vprašanje se mora zanikati. Pri vseh kaznivih djanjih, katerim je predmet javna oblast, namerava zakon braniti jo nasproti takim, kateri niso nositelji ali funkcionarji te oblasti. Na prepire med temi funkcionarji samimi ni vporabljeni dotičnih zakonskih določil. Take prepire kaznuje disciplinarna oblast, ali pa ustanovijo prestopke zoper varnost časti.

d) „Nepošteno djanje“ (§ 488. k. z.), zastaranje (§ 531. k. z.)

V tožbi, katero je vložil Franc S. dne 20. decembra 1886. l., pravi, da je zvedel 10. decembra, kar je Jakob V. koncem meseca septembra 1886. l. uradniku Janezu G. pravil, da sta zavoljo ovadbe Franca S. dva uradnika prišla ob službo. Franc S. prosi, naj se Jakob V. zarad prestopka po § 488. k. z. kaznuje.

Reševaje tožbo, je prvi sodnik dne 23. decembra 1886. odredil glavno razpravo. Rešitev se je ekspedirala 26. decembra in povabilo se je obtožencu vročilo 27. decembra 1886.

Po razpravi, ki se je vršila dne 31. decembra 1886., je prvi sodnik Jakoba V. oprostil, rekoč:

proti Jakobu V. se je kot obdolžencu začelo kazensko postopanje s tem, da se je izdalo povabilo dne 26. decembra 1886. l. Ko bi bilo dokazano, da je Jakob V. v sodbi omenjene besede govoril 27. septembra 1886, ali kadar si bodi pozneje, tedaj bi se moral obtoženec krivim spoznati. Ker pa to ni dokazano, ampak je mogoče, da se je vršilo djanje v času od 20. do vštetega 26. septembra 1886. l., toraj 3 mesece preden se je začelo kazensko postopanje proti obdolžencu, prepričalo se je sodišče, da je kaznivost tega djanja po §§ 531. in 532. k. z. vsled zastaranja vgasnila.

Vzklic, katerega je zoper to sodbo oglašil zasebni obtožitelj, se je kot nevtemeljen zavrnil (sodba z dne 21. januarja 1887, št. 964.).

Razlogi:

Vzklic je nevtemeljen, ker ni djanja, katero bi ustanovilo prestopke po § 488. k. z.

Besede, da sta zavoljo Franca S. dva uradnika prišla ob službo, se ne morejo smatrati za obdolženje nepostavnega ali nepoštenega djanja. Tudi zaničljivih lasnosti se ž njimi zasebni obtožitelj ni obdolžil, ker uradni predstojnik more tudi iz hvalevrednih nagibov delati na to, da se odstranijo nevedni uradniki.

Vsak uradni predstojnik, kateri natanko in vestno svoje dolžnosti spolnjuje, bode tako ravnal. Če je obtoženec Janeza G., t. j. mladega uradnika, kateremu razmere še niso bile znane, opozoril na marljivost in strogost, s katero skrbi Franc S. za vzdrževanje redu tudi med svojimi uradniki, s tem Franca S. ni žalil.

Oprostitev Jakoba V. je vtemeljena, če tudi zastaranje, zavoljo katerega ga je oprostil prvi sodnik v tem slučaju nima mesta. V dvombi, je-li se je tožba vložila pravočasno, ali ne, mora se vzemati, da se je to zgodilo pravočasno, dokler obtoženec ni dokazal nasprotja. Tega dokaza v tem slučaju dognal ni. Zastaranje pa tudi ne preneha še le v tem hipu, ko se je dostavilo obdolžencu povabilo, ampak odločilno je, kedaj se je izdalo t. j. čas, ko je sodišče sklenilo, zaslišati ga kot obdolženca ter ga v ta namen poklicati pred se (§ 431. k. z.). To pa se je v tem slučaju zgodilo že 23. decembra.

Pravniška kronika.

V prvem četrtletji tekočega leta je nastopila vlada zopet nekoliko pot justične reforme.

Dva zakonska načrta je izročila parlamentu; prvi, s katerim se pooblaščuje pravosodni minister potom naredbe izdajati tarifo za odvetniška dela pri sodiščih, katera dopuščajo poprečno cenitev radi svoje enovrstnosti in pogostnosti; drugi o ustnem skrajšanem postopku.

Justični odsek zbornice poslancev je prvi načrt že pretresoval v večih sejah in je sklenil, da ga sprejme za podlago specialne debate.

Načelno vprašanje je bilo, ali se prepusti vladi pravica, sestaviti tarifo potom naredbe, ali pa naj se sestavi potom zakona. Večina odsekova je sprejela prvo alternativo, zahtevalo se je pa od ministra, naj najvažnejša načela tarife naznani. Justični minister je vstregel tej želji in je naznanil, da se bode napravilo pet tarifnih razredov in sicer prvi za Dunaj, drugi za večja stolna mesta,

tretji za druga mesta, izvzemši Tirolsko in Predalsko, četrti za okrajna sodišča v severnem Tirolskem, peti za južno Tirolsko, in je načrt tarifne predložil.

Vladni predlog naglaša, da tarifa nikakor ne ovira posebnega poganja med stranko in odvetnikom glede honorara in pravice sodnikov, določiti, je li je potrebno bilo dotično delovanje odvetnikovo ali ne.

Veče važnosti je drugi vladni predlog, katerega smo začeli v svojem listu že zadnjič razpravljati, namreč načrt zakona o ustnem skrajšanem postopku.

Tudi poslanec dr. Sturm in tovariši so predložili državnemu zboru načrt zakona glede neke spremembe sedanjega skrajšanega postopka. Ta načrt namerava razširiti obseg sedaj veljavnega skrajšanega postopka na predmete, ki spadajo v kompetenco trgovskih sodišč ter ne presegajo zneska 1000 gld., vrhu tega predlaga spremembe, vsled katerih bi se postopanje skrajšalo. Vladni načrt pa namerava razširjenje procesualnih načel, ki se nahajajo v malotnem postopku na pravde do zneska 500 gld.

Pristojna sodišča bi bila okrajna sodišča, ki so na sedežu sodnega dvora prve stopinje, in za trgovske pravde bi se napravila posebna okrajna sodišča v trgovskih pravnih.

Proti sodbi okrajnega sodišča, dopuščen bi bil vsklic v 14 dneh na sodni dvor prve instance. Prizivna obravnava pri sodnem dvoru bi bila ustna in javna, pri kateri se imajo slišati stranke in njih zastopniki. Proti sodbi prizivnega sodišča je dopuščena revizija na najvišje sodišče, katero sodi v senatu, obstoječem iz predsednika in 6 sodnikov.

V prvi seji justičnega odseka, pri kateri je bil navzoč tudi minister baron Pražak, se je grajala krajna omejitev novega postopka in zahtevalo se je razširjenje na vsa okrajna sodišča. Ravno tako je bila želja izražena, da bi v tretji instanci sodila nadsodišča in ne, kakor načrt predlaga, najvišje sodišče. V prvi seji se je pravosodni minister protivil prvemu predlogu, v drugi seji pa je sprožil misel, da bi se na deželi vzklicne razprave lahko vršile pred eksmitiranimi sodniki. Taka potujoča vzklicna sodišča bi po potrebi nekolikokrat v letu pri okrajnih sodiščih zborovala in bi bila sestavljena iz dveh sodnikov sodnega dvora prve instance ter sosednega okrajnega sodnika, ki ni vdeležen pri pravnih o katerih gre vsklic.

Glede vprašanja revizijske instance izrazil se je minister, da se ne bode protivil, če določi odsek nadsodišča kot tretjo instanco.

V 196. seji zbornice poslancev državnega zbora prišlo je na vrsto poročilo legalizacijskega odseka gledé načrta zakona o vknjižbah na podlagi pprivatnih listin v malotnih zemljeknjižnih zadevah. Generalna debata se je vršila skozi tri seje. Debate so se vdeležili minister Pražak, poslanci Türk, dr. Roser, grof Kuenburg, dr. Pscheiden, dr. Jaques, dr. Kronawetter, dr. Fuchs in drugi. Pristaši s krajne levice so to priliko porabili, da so celi institut legalizacije zemljeknjižnih listin pobijali in označili kot politično sredstvo vlade, s katerim si hoče prikupiti notarje. Grof Kuenburg je naposled stavil predlog, naj se vrne načrt odseku z naročilom, da ga prenaredi v tem zmislu, da bi zemlje-knjižna sodišča vsled nekolekovanе prošnje strank listine v malotnih zadevah sama napravljala in zvrševala vknjižbe ex offo.

Ta predlog je obveljal in pride predmet v razpravo vnovič po praznikih.

Dalje omenimo, da je vlada predložila tudi načrt novega zakona za varstvo znamk in obrazcev, kateri se bistveno razlikuje od sedaj veljavnega zakona. Načrt je bil sestavljen v sporazumljenji z ogersko vlado. Po tem načrtu se mora ponoviti registrovanje znamk od desetih do desetih let in se razširja varstvo znamk tudi na kmetijska podjetja ter na gozdarski in rudarski promet.

Naposled še nam je omeniti, da je prišel predlog dr^a Sturma o posestnih listinah v prvo branje. Da je namreč posestniku zemljišča mogoče, dobiti na svoje posestvo posojilo, ne da bi moral trpeti mnogokrat zelo znatne troške, katere povzročujejo za vknjižbo zastavne pravice potrebne listine ter vknjižba in izbris, nasvetuje dr. Sturm zakon, po katerem bi se vknjiženemu lastniku, če za to prosi, izročila posestna listina, katero more v zastavo dati svojemu upniku. Da se je izdala posestna listina se zaznamva na lastninskem listu in zanaprej noben vpis — izvzemši v slučajih zvršila — na to zemljišče ni dopusten, če se prošnji ne priloži posestna listina v izvorniku. Tem potom bi se prišlo v okom hipotekarnemu prezadolženju, ker bi se mogel posestnik posebno za majhne svote, katere si izposojuje le za kratek čas, izogniti vknjižbi.

Listek.

Neodgovornost.*)

II.

V zadnjem svojem članku govoril sem o poročilu, katero sta izročila zvedenca, gospoda Brouardel in Mottet, gosp. Athalin-u, preiskovalnemu sodniku Baffier-jevemu, kateri je, če se spominjate, brez vsakega razloga smrtno ranil gospoda Germain Casse-ta.

To poročilo je izvrstno in zelo zanimivo kot psihologička študija. Sodna medicina vkrenila je v novejem času neko zelo čudno pot.

Kaj je zahteval gosp. Athalin od zvedencev? Vprašal jih je prav jasno in kratko: Ali je človek, ki je zakrivil to djanje, pameten ali ne? Spada on v blaznico ali pred sodnike?

To je edino vprašanje, katero zanima občinstvo.

Človeško društvo nima naloge, razmotravati temnih in zavitih nagibov človeških djanj. Ono le brani svoje članove škode, katero jim namerava hudodelnik prizadjeti, trudi se, jim zagotoviti varno in mirno življenje. Če je hudodelnik blazen, ga zapre v blaznico, če pa ni blazen, ga dene v ječo, v bagno ali na vislice. Nič ni bolj naravnega in jasnega.

Zdravniki pa niso tega mnenja. Čujte jih v slučaji Baffier-jevem. Ta Baffier napadel je, brez provokacije, brez razlogov, pariškega poslanca. To je izreden slučaj in vsa njihova skrb gre na to, ta slučaj razjasniti, razložiti. Zdi se nam, kakor da bi hoteli podati medico-psihologičko analyso. Začnô z rojstvom Baffier-jevim. Starše imel je poštene in vzgledne; bil je dober sin. Slučajno dobil je nekega dne, ko se je cerkev v Nevers-u popravljala službo kot kamnosek. Ker je bil priden in spreten, prišel je od tod v podobarski ateljê gosp. Boutemar-ja.

V naslednjem podam besede poročila:

„Hotel je vstvariti delo, ki bi predstavljalo to, kar je nosil v svojej domišljiji, in ker je čutil, da tega še ne more, hotel se je poučiti. Začel je čitati, toda prebaviti berila ni mogel. V tem popolnoma neizkušennem človeku sledil je novi utis utisu brez reda, naslanjal se je na spomine mladosti in nastale so čudne domišljije o nekem redu, v katerega naj bi se vse spravilo ter uredilo drugače, kot je . . .“

Gospoda zasledujeta to analyso precej na dolgo in prideta do sklepa, da med nekoliko zmešanimi pojmi Baffier-jevimi in njegovo

*) Glej št. 3.

sposobnostjo k delovanju ni ravnetežja, kar je imelo za duševno njegovo stanje zelo škodljive posledice. Govorita o kipih, katere je hotel vstvariti, o njegovej nezmožnosti, dati jim zaželjeno obliko, in konečno prideta do kipa, katerega je hotel napraviti, podoba Saint-Justovo.

„Začel je čitati vse, po čem bi mogel spoznati človeka, katerega podoba je nameraval vstvariti. On se je identifikoval z njegovo osebo ter ni bil zadovoljen s tem, da zve za zunanost njegovo, skušal se je tudi navdati z njegovim mišljenjem. Premišljeval je o njem in bavil se je z njim dolge ure; predstavljal si je svoj predmet tako intenzivno da je postal — ne da bi se tega zavedel — resničen in prepričan občudovalec Saint-Justov. Vsled teh nenavadnih vplivov spremenil se je značaj Baffierjev, ki je bil bolj prijazen nego silovit; značaj Saint-Justov zdel se mu je logičen, pošten, globoko se mu je vcepil nek rek, kateri je postal tako rekoč njegov politični credo, in nekega dne djal je, kakor Saint-Just: „vse, ki slabo vladajo, treba je ubiti.“

Stojta gospoda zdravnika, za vse to vaju nihče vprašal ni! To so psihologička raziskavanja, ki bi bila prav zanimava, da jih iz stolice v Sorbonni podaja Caro ali Janet, toda mi ne prašamo po filozofiji: to, kar hočemo zvedeti od vaju je le to, da-li je ta človek blazen v smislu zakona ali pa je ta človek pri pameti, katero pa rabi kakor mu drago. Tega stališča ne smeta zapustiti. Vse, kar razun tega pravita, le kaže vajin esprit. Toda vidva nadaljujeta in jaz nadaljujem z vama:

„Človek ne bi razumil, kako je moglo Baffierju, ki je bil zavzet od svoje umetnosti, priti na misel to djanje, če ne bi znali, da se je podal tudi v politično življenje, ter bil član nekega odbora, ki se je ustanovil zaradi volitve poslanca v Parizu. Politik se je varal, kakor prej umetnik. Nobene osebe ni našel po svojih mislih, njegovim najboljšim nasvetom so se smejali.“

Spoštovana sodna zdravnika nadaljujeta to analyso. Ugaja jima kazati svojo dobrohotnost in velikodušnost nasproti Baffier-ju. Kramljala sta tudi z njim in podajata odlomke teh razgovorov.

„Potem, rekel jima je Baffier, sem premišljeval in se spomnil na te besede Saint-Justove: „vse, ki slabo vladajo, treba je ubiti.“ Primerjal sem jih temu, kar mi je pravil moj stari oče, ko sva se po sprehodih razgovarjala. Nekega dne pokazal mi je gosenco in mi rekel: „Glej fant to gosenco, ni viditi, da je hudobna, zelje pa nam vendar sne“, in zdobil jo je s svojo cokljo. Mnogo ljudi provzročuje

ravno toliko škode kot gosenice: naj se zdrobe kakor gosenice. Če se uši lotijo vola, treba je vničiti uši, da se reši vol. Ali se je Ljudevik XI. ali Richelieu ali Marat obotavljaj, kadar je šlo za blagor domovine?

Dovolite, toda ravno potom tega dokazovanja obsodil bi jaz Baffier-ja.

Prijatelj, rekel bi mu, ti si omenil gosenico, ki ni videti hudobna ter ne stori druge krivice, nego da nam zelje sne. Tudi ti si priden mož, imaš pa neprijetno navado, da se z revolverjem lotiš politikov. Jaz zarad tega ne zahtevam, naj te s cokljo zdrobijo, ali treba te je skrbno zavarovati v kakej celici, kajti ta čudna logika, ki te navdaja, dovedla bi te menda še do hujšega čina.

Naša zvedenca sta v svojih sklepih zelo milosrčna.

„Po vsem, kar sva rekla po dolgem in resnem premišljevanji, je dovoljeno, da naglašava vpliv socijalnih razlogov na njegove ukrepe, ki zarad tega ne postanejo manj kaznjivi, toda midva pristavima, da človeka katerega sva preiskavala, zarad razmer, v katerih je vzrastel in se razvijal, v katerih so nastali njegovi nazori, ne da bi imeli za protipezo zadostne prvotne odgoje, ni prištevati normalnim typom (n'ap-partient pas à un type normal).“

Pomirita se, to je argument za Baffier-jevega zagovornika:

„Uvažite gospôda, mojega klijenta ni prištevati normalnim typom.“ In gospôda porotniki djali bodo v posvetovalni sobi drug drugemu: „Kaj hočete, to ni njegova krivda; njega ni prištevati normalnim typom.“ Naj bode, ali ne pošljite ga nazaj v normalno človeško društvo, ne spodbujajte s tako čudno milostjo vse druge, katerih tudi ni prištevati normalnim typom — v našem stoletji nervozitête in bolehnosti je takih ljudi na tisoče — da ravnajo kakor on in ubijajo tiste, ki slabo vladajo. To, kar je pri vsem veselega, je to, da je ranil Germain Casseta, ki ni vladal nikdar, ne dobro, ne slabo. Če ta zistema prevlada, bode to obče ubijanje vseh Germain Cassetov po Francoskej. Čuvajmo te Germain Casse-te!

Književnost.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu, 1888., letnik XIV., izhaja mesečno v obsegu 3 do 3½ tiskanih pol ter stane na leto 8 gld. Lastnik lista je „pravničko društvo u Zagrebu“, urednik vseučilišeni pro-

fesor dr. Blaž Lorkovič. List se odlikuje po izbornih svojih člankih, in kdor ga pozna, povsem pritrjuje besedam društvenega tajnika prof. J. Pliverič-a v „Izvjješću“ za l. 1887., da gre pred vsem hvala uredniku prof. Lorkoviču za to, „što je umio Mjesečniku pribaviti liepo kolo suradnikah, koji nas ovlašćuju nadati se, da će pravna literatura u Hrvatskoj odsada neprekidnuto biti njegovana koliko god je to uz razmjerno mali broj strukovne publike moguće. Ova ipak okolnost nesmije i nemože biti pravom zapriekom, da se ne stvori i u nas dostojna pravnička literatura. Primjeri Danske i Hollandezke dokazuju da i mali narodi i zemlje, kakova je naša domovina, mogu priličnu strukovnu literaturu stvoriti i podržavati“. Priporočamo list slovenskim pravnikom.

Právník. Časopis věnovaný vědě právní i státní. Praga, 1888., l. XXVII. List izhaja 15, in zadnjega vsakega mesca na 2½ tiskanih polah ter stane na leto 6 gld. 80 kr. Izdaja ga „Právnícká Jednota v Praze“, uredujeta list dr. Jurij Pražák in dr. Josip Stupecky. Kar smo omenili o „Mjesečniku“ velja še v veliko večji meri o „Právníku“, kajti tudi on se ponaša z velikim številom izvrstnih sotrudnikov ter se odlikuje posebno z bogatimi podatki slučajev iz pravosodja. Zelo zanimiva so v „Právníku“ poročila o tedenskih shodih „Právnícké Jednoty“ v katerih se nam pokazuje živo in plodonosno znanstveno delovanje tega društva.

Branich, časopis za pravne in državne nauke, Beograd, 1888, letnik II. List izdaja „Udruženje javnih pravozastupnika u Srbiji“ ureduje ga odvetnik Gjorje A. Nenadović. Izhaja v Beogradu dvakrat na mesec na dveh tiskanih polah ter stane na leto 24 dinara ali 12 gld. a. v. Kolikor nam je znano je to edini sedaj izhajajoči srbski pravniški list, ker je „Porota“ nehala izhajati. Za slovenskega pravnika je že ozirom na terminologijo važno, baviti se s pravno literaturo sorodnih narodov; zaradi razširjenih trgovskih in prometnih razmer, katere imamo s Srbijo, pa je za vsakega avstrijskega pravnika velike praktične važnosti, seznaniti se z zakonodajstvom ter sodno prakso sosedne kraljevine. Branich nudi lepo priliko za to.

Entwurf eines bürgerlichen Gesetzbuches für das Deutsche Reich. Erste Lesung. Ausgearbeitet durch die von dem Bundesrathe berufene Kommission. Amtliche Ausgabe. 1888. Komisija za kodifikacijo občnega civilnega zakonika za Nemčijo dovršila je po mnogoletnem trudu svojo delo ter ga izročila s to knjigo javnosti, naj se poklicani krogi izrazijo o njem, da se zaslišijo vsa mnenja, preden se vzame v konečni pretres. Mi ne nameravamo danes — knjiga je izšla še le pred par dnevi — obširneje govoriti o znamenitem tem delu, omeniti hočemo le, kar smo posneli pri prvem pregledavanji knjige.

Naravno je, da so kodifikatorji zapustili zistem institucij, katerega so se držali kodifikatorji našega občn. državlanskega zakonika, ko so zakonik urejali po načelu: „Omne autem jus quo utimur vel ad personas pertinet, vel ad res, vel ad actiones“. (Gaius, Instit. I., § 8.). Načrt nemškega zakona vsprejel je obče priznano današnje znanstveno zistemo, ter se deli v petero knjig: „Allgemeiner Theil“, „Recht des Schuldverhältnisse“;

„Sachenrecht“, „Familienrecht“, „Erbrecht“. Knjige so razdeljene konečno v paragrafe, katerih šteje zakonik 2164. Znano je, da so razun izvrstnih praktikov (predsedoval je komisiji dr. Pape) sodelovali prvaki med sedaj živečimi nemškimi učenjaki (Windscheid in drugi), vsled česar je vporabljeno tudi vse, kar podaja dandanes pravniška veda. Terminologija zakonika pa je v marsičem nova, viden je vpliv — mnogokrat res pretiranega — purizma, ki vlada dandanes v Nemcih.

Če pomislimo, koliko časa je treba, da se tako velikanske kodifikacije konečno dogotovijo, če se spomnimo, koliko let je bilo treba za naš občni državljanski zakonik, Code Napoleon in pruski Landrecht, se ni nadejati, da bi ta načrt kmalo zadobil zakonito veljavo. Podstava je sicer vgotovljena, ali sedaj treba še nadrobnega raziskovanja in kritikovanja. Pridržujemo si o priliki obširneje spregovoriti o predmetu, vsakako bomo svojim bralcem poročali o zanimivejših ocenah, ki se bodo objavljale o tem zakonskem načrtu.

Drobne vesti.

(Osobne vesti.) Imenovani so: sodni pristav Stefan Vidulich državnega pravnika nam. v Trstu. Notarski substitut na Krškem dr. Jurij Pučko notarjem v Žužemperk.

Premeščeni so notarji: Viktor Rozina iz Žužemperka v Kostanjevico, Jurij Detiček iz Gornjega Grada v Celje, Moric Schwarzenberg iz Vrnskega v Gornji Grad.

Umrl je dne 15. marca t. l. notar Hubert Hoffmann v Radoljci.

(Razprave v malotnem postopku ob dnevnih sodnih praznikov.) Neko sodišče prosilo je nadsodišče, naj izreče svoje mnenje, je-li dopuščeno tudi ob dnevnih sodnih praznikov o malotnih tožbah veljavno razpravljati. Nadsodišče ni izreklo svojega mnenja, češ, da v obče ne spada v delokrog njegov se izustiti, ali se posamezni zakoni pravilno rabijo. Mi iz stališča praktičnega poslovanja smatramo dopustnim razpravljati v malotnem postopku tudi ob sodnih praznikih.

Zakon o malotnih rečeh je po svoji naredbi in po duhu svojega poklica v ta namen izdan, da bi se pravo iskajočemu občinstvu v kratkem času pravica podelila. V silnih slučajih zadostuje, da se tožencu tožba na dan določene razprave same naznani, sodnik ima tudi pravico dan tožniku takoj pri vlaganji tožbe ustmeno naznaniti, da, strankam samim je mogoče ob sodnih dneh za malotne tožbe brez odloka sodbo tirjati, kar vse na to meri, da je zakonodajalec nujno postopanje želel in sodišču odmeril tesne meje, v katerih se ima gibati (§§ 14., 15. in 78. zakona z dne 27. aprila 1873., št. 66. d. z.).

Že občni sodni red zapoveduje, da tudi ob sodnih praznikih nujna sodna djanja ne smejo počivati (§§ 377., 382, in 383. o. s. r.). Praksa tudi

res pomena sodnih praznikov ne tolmači prestrogo: zvršila na premičnine se vršijo navadno tudi ob takih praznikih, ne da bi se tirjal dokaz nujnosti. Mislimo tedaj, da ona sodišča zakona zlo ne rabijo, katera tudi v sodnih praznikih o malotnih tožbah razpravljajo, ker potreba vsakdajnega življenja zahteva nujno poslovanje in tudi § 6. naredbe just. min. z dne 5. junija 1873., št. 6779. pripoznava to nujnost.

Dr. W.

(Nekaj o dražbenih pogojih.) Že pred 100 leti se je glede dražbenih pogojev pri zemljiščih rabila oblika, da mora dostajalec zemljišča v 14 dneh po pravomočni prodaji prositi za likvidacijo in v istem času po pravomočni likvidaciji predložiti sodišču načrt o razdelitvi skupila, „sicer bi bilo moč vsakemu drugemu vdeležencu te vloge mesto dostajalca in ob njegovih troških vložiti ali pa za relicitacijo prositi“. Še dandanes čitamo enaka določila v dražbenih pogojih, in vendar je stara, kakor nova praksa kriva in nezakonita. Po jasnih določilih dvornih dekretov z dne 23. oktobra 1794., št. 199., z dne 15. januarja 1787., št. 621., z dne 22. decembra 1815., št. 1197., in z dne 19. novembra 1839., št. 388. z. p. p. mora sodišče uradoma skupilo razdeliti. Preden je to mogoče, mora sodišče vse dolgove izvedeti in edino njemu pripada dolžnost za vgotovljenje terjatev skrbeti. Strankam ni mogoče si svoje pravice glede razdelitve skupila ugodniše braniti, nego pri vseh drugih edino v sodnih rokah ležečih djanjih. One morejo le sodišče za nujno rešitev prositi oziroma se pritožiti na više mesto, če urad svoje dolžnosti zanemarja. Nikakor pa ni zakonito, če zahteva, bodi si upnik, bodi si eksekut ali kdo drugi, naj se ob troških dostajalca načrt razdelitve od drugih predloži, če se je dostajalec zamudil. Jako neumestno pa je, če se za slučaj take zamude za relicitacijo prosi, ker gotovo nima vsak deleženec pravice, sploh kaj terjati, dokler ne ve po sodnem potu, koliko se mu je prisodilo, ter da je njegova terjatev obče pripoznana.

Ker se stare pregrehe ravno glede takih pogojev na Slovenskem nečejo odpraviti, treba, da se nezakonitost te prakse tako dolgo naglaša, da začnemo v obče rabiti ono obliko, katera zakonitim propisom in interesom strank najbolj ugaja.

Dr. W.

(Slovenska prisega iz začetka 18. stoletja). C. kr. deželnega sodišča svetnik pl. Ullepitsch v Rudolfovem je pri narejanji novih zemljiških knjig naletel na sledečo civilno prisego, ktera se priobči zaradi tega, ker je, vsaj glavni del razsojila, to je: vsebina prisege — slovenski. Glasi se ta zanimiva listina tako:

Ich P. Martinus Gussitsch P. S. administrator der Herrschaft Cling. Felss verkhünde und attestiere zur Steuer der Wahrheit das am heut. dato, alls den 10. Xber dieses zu Ende laufendes 1716 Jahres zwischen Vrscha Woritschka, als Nothgerhabin Ihrer Mathia Woritschische Ehelich Erzeigten Khinder, dan Ansche Hotscheuer als (sledí nerazumljiva beseda) Ursche Jerrmannische Erben, umb willen praetendirende Erbschafft der am dritl zu Dobraua ligender Hoffstadt, ist, und zwar auf Anhalten Gedachter Vrscha Woritschka durch Gregorn Warboritsch Pfarr Weisskirchen angehörig Un-

terthans im Beisein Ihro Hochw. Herrn Johann Bernhardtts Urschitsch Pfarr-Hr. zu St. Cozian, Thomasen Khresal, Andree Khouatschitsch, Matheusch Pschenizar und Marina Zwelberca Neuchfolgendes Jurament abgelegt worden:

„Jest Gregor Warboritsch persheshem per tem imene gospud Bogu inu te Svete Troyze, de khe ie Karek gospud andreas Mardl administrator v Kelueushu Vnpartheisch Prauda v Weile Zierque Derschen je Moschu Mathia Woritsch kakor Verb andrea iermana, Vrscha zuertnigkauka, Debe Wiu po Erbau andreioua iermanova $\frac{1}{3}$ Hofstatl, ie taku Welu obsoienu, De she le po smarte Vrshe Zuertnikovke inemu Mathiu Boritshu ale inega otrokam ali Erbam ta $\frac{1}{3}$ Hoffstartt V Erbschena pade koker menj Bog Pomagaj, ina Lubesniua pres. Duitza Maria ienu Vsse Poshie Suetnigkj, ienu Suetnitze na Moia posledna Vra Amen.“

(Pečat.)

P. Martin Gussitsh.

Ta prisega je tudi v pravnozgodovinskem obziru jako zanimiva; kajti vsled stavka: „im beisein des Herrn Johann B. Urschitsch Pfarrherrn zu St. Cozian“ nastaja vprašanje: jeli prisotnost župnika bila neodpustljiv pogoj pri prisegovanji, ali pa le v verskem značaji ljudstva navadna formalnost prisegovanja? Macieowski v svojem delu: „Slavische Rechtsgeschichte Stuttgart 1839“; in Bogišič v svojem „zborniku sadašnjih pravnih običaja v južnih Slovena“ (Zagreb 1847), ne omenita ničesar o tem, kako se je v poprejšnjih časih slovensko ljudstvo vedlo ob priliki prisegovanja. Pravniki, zlasti tisti, ki poslušajo neposredno z ljudstvom, bi si pridobili nedvomno zaslugo, če bi se potrudili, o tem kaj več pozvedeti i objaviti.

P.

(K slovenskemu uradovanju.) Na podlagi spričevala o zmognosti slovenščine je bil 1859. l. v čisto slovenskem okraji rodom Nemeec kot notar nameščen. Nekega dne pride slovenski kmet k njemu v uradnem opravilu, notar pa ga k okrajnemu sodišči napoti, rekoč: „Ite tam per sodba.“ Kmet debelo pogleda gosp. notarja, ki mu je pa začel slovo sodba gramatikalno sklanjati, ko je videl, da ga kmet ne razume, pa vse zastonj! Na to je v pisarni navzoč pisar smehlja je vmes posegel ter na kratko dejal: „Tam per Ratousche ite“ in dobro jo je pogodil. Iz veselega obličja in direktnega korakanja k mestni hiši, kjer je sodišče nastanjeno, je gosp. notar sodil, da je možak sedaj reč razumel, brisal si je pót iz čela in se sam jezil nad svojim spričevalom — z odliko v slovenščini.

Ta dogodek je bil gosp. notarju v nekem spisu v živ dokaz, da kmet ne razume pravilne slovenščine ter da je slovensko uradovanje nemožno in nepotrebno.

Ta resnična dogodbica portjuje v prejšnji št. „Slovenskega Pravnika“ v članku: „Pravniški razgovori“ izraženo trditev, kako se od strani, kjer se slovenščina ne pozna, pri vsaki priliki zanikava sposobnost slovenskega jezika. V predloženem slučaju je naravno, da kmet ni razumel notarja, ki je besedo sodba rabil za sedež sodišča.

